

УДК 339.727.22 (477:4-191.2)

В.Є.Товарницька,

Інститут світової економіки і міжнародних відносин НАН України,
м. Київ

ІНВЕСТИЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ УКРАЇНИ З КРАЇНАМИ ВИШЕГРАДСЬКОЇ ГРУПИ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЙНИХ ЗМІН

У науковій статті проведено аналіз прямого іноземного інвестування в українську економіку з країн Вишеградської четвірки та навпаки за 2010-2011 рр. Окреслено деякі шляхи активізації інвестиційного співробітництва сторін.

В научной статье проведен анализ прямого иностранного инвестирования в украинскую экономику стран Вишеградской четверки и наоборот за 2010-2011 г. Также очерчены некоторые пути активизации инвестиционного сотрудничества сторон.

Foreign direct investment in the Ukrainian economy from Visegrad countries and FDI in the countries of V4 from Ukraine for 2010-2011 years. Analyzed and some ways to enhance investment cooperation between the parties are outlined.

Ключові слова: євроінтеграція, прямі іноземні інвестиції, Вишеградська група.

Європейський вибір України відображає життєво важливі інтереси країни та наміри її громадян бачити свою державу невід'ємною частиною єдиної Європи. Серед існуючих векторів розвитку євроінтеграційний курс забезпечує країні гідне місце в системі світових господарських відносин. Для України інвестиційна інтеграція з Євросоюзом – це рух до стандартів цивілізованого, соціально орієнтованого ринкового господарства. Вишеградсько-українська інвестиційна співпраця виступає одним з пріоритетних напрямків сучасного зовнішньоекономічного розвитку України.

Сьогодні інвестиційне співробітництво розглядається як окремий вид міжнародних економічних відносин, метою яких є раціональний розподіл інвестиційних ресурсів, досягнення державами більш високих результатів в економіці за рахунок використання переваг участі у міжнародному поділі праці, оновленні технологічної структури виробництва тощо. Сукупність ефектів і наслідків, до яких приводить міжнародний рух капіталу як для країн-реципієнтів, так і для країн походження капіталу, є значною: від зміни норми прибутковості на вкладений капітал і налагодження економічних зв'язків між господарюючими суб'єктами на макрорівні до формування міждержавних політичних альянсів і соціально-демографічних та економічних зрушень в економіці окремих країн та їх угруповань.

Дослідженню деяких аспектів іноземного інвестування в країнах Вишеградської четвірки (далі – В4) та Україні присвячені роботи вітчизняних вчених В. Бородіної, В. Борщевського, В. Голян, В. Федурці, в яких приділяється увага регулюванню прямого іноземного інвестування (далі – ПІІ) в перехідних економіках країн В4, пріоритетам українсько-польського інвестиційного співробітництва. Зарубіжні науковці Г. Габор і Я. Циран характеризують ПІІ в Польщі, Словаччині, Угорщині та Україні й аналізують польський досвід залучення ПІІ.

Проте залишається недостатньо висвітленою в науковій літературі проблематика ПІІ у просторі Україна – В4, що обумовило проведення даного

дослідження.

Метою статті є аналіз прямих іноземних інвестицій в економіку України з країн Вишеградської групи та з України в країни В4 у 2010-2011 рр.

ПІІ певною мірою визначають характер та особливості міжнародного руху капіталів і відіграють роль однієї з основних рушійних сил глобалізації. Обсяг прямих іноземних інвестицій в Україні у 2011 р. становив 49362,0 млн. дол. США і збільшився порівняно з 2010 р. на 10,17%, або на 4556,0 млн. дол. США. При цьому частка ПІІ в Україну з ЄС склала 79,8% (39411,2 млн. дол. США) з сукупної вартості ПІІ, вкладених в українську економіку у 2011 р. Аналогічний показник у 2010 р. був зареєстрований на рівні 78,9% (35353,0 млн. дол. США). ПІІ в Україну з країн В4 було здійснено у сумі 1701,2 млн. дол. США, що складає 4,3% з обсягу ПІІ в економіку нашої країни з боку ЄС за 2011 р. Одночасно це на 68,1 млн. дол. США менше, ніж у 2010 р., який приніс Україні 1769,3 млн. дол. США від представників В4 (табл. 1).

Таблиця 1

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в економіку України з країн В4 у 2010-2011 рр. [1; 2]

млн. дол. США							
№	Партнер	2010	Питома вага в обсязі ПІІ з країн В4, %	2011	Питома вага в обсязі ПІІ з країн В4, %	Абсолютний приріст	Темп приросту, %
1.	Польща	932,8	52,7	875,5	51,5	-57,3	-6,14
2.	Словаччина	62,4	3,5	62,7	3,7	0,3	0,48
3.	Угорщина	700,5	39,6	686,1	40,3	-14,4	-2,06
4.	Чехія	73,6	4,2	76,9	4,5	3,3	4,48
5.	Країни В4	1769,3	100,0	1701,2	100,0	-68,1	-3,85
6.	Країни ЄС	35353,0	x	39411,2	x	4058,2	11,48
	Всього	44806,0	x	49362,0	x	4556,0	10,17

Зауважимо, що у 2011 р. вартість ПІІ в Україну з В4 у розрізі країн-членів групи зростає лише за двома країнами-донорами, причому незначною мірою, і зменшилась за іншими двома країнами, проте суттєво. Інакше кажучи, підсумковий від'ємний абсолютний приріст ПІІ в українську економіку за 2010-2011 рр. з боку В4 утворився внаслідок отримання від'ємних абсолютних приростів ПІІ з таких країн як Польща, (-57,3 млн. дол. США) і Угорщина (-14,4 млн. дол. США). Більші обсяги коштів у 2011 р., ніж у 2010 р., було інвестовано в Україну Словаччиною (+0,3 млн. дол. США) і Чехією (+3,3 млн. дол. США) (рис. 1).

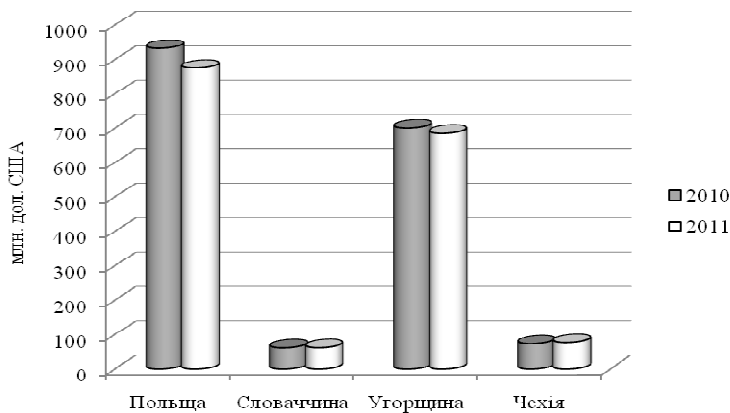


Рис. 1. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в економіку України з країн В4 у 2010-2011 рр. [2]

Якщо проаналізувати ПІІ в економіці України від представників В4 за питомою вагою, то слід зазначити, що найбільшими частками володіють Польща і Угорщина – 51,5% і 40,3% відповідно у 2011 р. та 52,7% і 39,6% – у 2010 р. Вони є країнами В4, які суттєво скоротили обсяги прямих інвестицій в Україну за досліджуваній період. Найменші частки, які є близькими одна до одної за значеннями, припадають на Словаччину і Чехію – 3,7% та 4,5% відповідно у 2011 р. (табл. 1, рис. 2). Але, незважаючи на порівняно невисокий рівень словацьких інвестицій в Україні, позитивним є те, що найбільший їхній обсяг спрямовано до промисловості – понад 30% від загальної суми словацьких інвестицій до України.

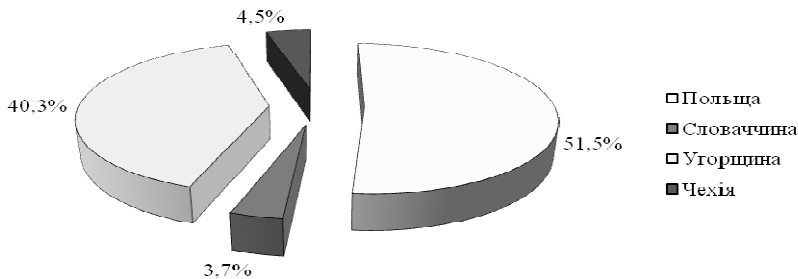


Рис. 2. Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) в економіку України з країн В4 у питомій вазі за 2011 р. [2]

З табл. 1 випливає, що з вибраних для аналізу партнерів, які здійснюють ПІІ в українську економіку, найвищі темпи приросту вкладень за 2010-2011 рр. належать країнам ЄС, значно випереджаючи, таким чином, країни В4 (-3,85%) загалом і кожного з представників Вишеградської групи зокрема. Темпи приросту ПІІ в Україну за всіма інвесторами також нижчі – 10,17%.

Виходячи з наявних офіційних даних, обсяги ПІІ з нашої країни до Польщі

МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА

становили 48,2 млн. дол. США у 2011 р., скоротившись на 0,9 млн. дол. США у порівнянні з показником 2010 р. ПІІ до Угорщини протягом 2010-2011 рр. знаходились на рівні 0,1 млн. дол. США. З табл. 2 видно, що для інвестицій з України в польську економіку, як і у зворотному напрямку, характерні від'ємні темпи приросту, а саме -1,83%. Однак останні перевищують темп приросту ПІІ з нашої країни до країн ЄС, який дорівнює -9,81%.

Доцільно підкреслити те, що ПІІ з України до інших держав світу представлені досить невеликою сумою – 6898,0 млн. дол. США у 2011 р., яка збільшилась з 2010 р. на 29,7 млн. дол. США, до 6868,3 млн. дол. США у 2010 р. При цьому частка ПІІ, спрямованих до економік країн ЄС, складає 94,5% у 2011 р. (6517,5 млн. дол. США), залишаючи для інших країн світу лише 5,5%.

Таблиця 2

Прямі іноземні інвестиції (акціонерний капітал) з України в країни В4 у 2010-2011 рр. [1; 2]*
млн. дол. США

№	Партнер	2010	2011	Абсолютний приріст	Темп приросту, %
1.	Польща	49,1	48,2	-0,9	-1,83
2.	Словаччина	-*	-	-	-
3.	Угорщина	0,1	0,1	0,0	0,00
4.	Чехія	-	-	-	-
5.	Країни В4	-	-	-	-
6.	Країни ЄС	6523,9	6517,5	-6,4	-9,81
Всього		6868,3	6898,0	29,7	0,43

* Інформація конфіденційна, згідно з Законом України «Про державну статистику»

Можна проаналізувати відносні показники координації за допомогою співвідношення обсягів ПІІ з України та ПІІ в економіку України, наприклад, за 2011 р. Дані табл. 3 вказують на те, що вартість ПІІ з України до вибраних країн і груп країн світу набагато менша, ніж до України з цих же країн. Наприклад, питома вага ПІІ з України до Польщі у ПІІ в Україну з Польщі складає 5,51%, і останні є більшими, ніж перші, в понад 18 разів. Обсяг ПІІ з України до Угорщини у ПІІ в Україну з Угорщини становить лише 0,01%, а різниця між ними дорівнює 686,0 млн. дол. США.

Таблиця 3

Порівняння обсягів прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу) з України та в економіку України у 2011 р. [1; 2]

млн. дол. США					
№	Партнер	ПІІ в Україну	ПІІ з України	Питома вага ПІІ з України у ПІІ в Україну, %	Різниця ПІІ в Україну та ПІІ з України
1	2	3	4	$5=4/3*100\%$	$6=3-4$
1.	Польща	875,5	48,2	5,51	827,3
2.	Словаччина	62,7	-	-	-
3.	Угорщина	686,1	0,1	0,01	686,0
4.	Чехія	76,9	-	-	-
5.	Країни В4	1701,2	-	-	-
6.	Країни ЄС	39411,2	6517,5	16,54	32893,7
Всього		49362,0	6898,0	13,97	42464,0

Найвагомішими польськими інвестиціями в Україні є наступні: фабрика будівельної кераміки «Церсаніт», фабрика паркету «Барлінек», меблева фабрика «Новий стиль», фабрика упаковки «Кен-Пак», фабрика автозапчастин «Інтер-

Гроклін», м'ясокомбінат «ПКМ Дуда», банк «Кредо», «Плюс-банк». Найвагомішими українськими інвестиціями в Польщі є: Варшавський автомобільний завод «Авто-ЗАЗ», металургійний комбінат «Гута-Ченстохова», суднобудівельний завод «Сточне Гданське», металотрейдер «Центросталь Бидгощ» [3].

Слід зауважити, що ПІІ з нашої країни в напрямку ЄС займають 16,54% у сумі ПІІ в Україну з країн ЄС, різниця між ними складає 32893,7 млн. дол. США. Аналогічний відносний показник координації по Україні в цілому становить 13,97% у 2011 р., а різниця – 42464,0 млн. дол. США.

Таким чином, проведений аналіз свідчить про те, що спостерігається позитивна тенденція в інвестиційному співробітництві України та країн-членів В4. Однак сьогоднішній рівень та особливості розвитку економіки України накладають значні обмеження на інтеграційні можливості нашої країни. Безумовною перешкодою для членства України в ЄС залишається величезний розрив у рівні економічного розвитку України та європейських країн.

З метою активізації інвестиційної взаємодії України з країнами В4 необхідно лібералізувати режими інвестування з України до Вишеградської четвірки, прискорити вступ України до ЄС шляхом проведення дієвих реформ в економічній і соціальній сферах; підтримати стабілізацію макроекономічного середовища; посилити ефективність взаємодії з європейськими економічними організаціями. Одна з основних причин, яка стримує приплив іноземних інвестицій з країн В4, – макроекономічна нестабільність.

Отже, формування в Україні привабливого для інвесторів середовища, насамперед, слід починати з системи активних дій держави, спрямованих на зміну політичного, економічного та правового поля. До пріоритетних завдань державної політики необхідно віднести комплексні заходи з формування сприятливого інвестиційного клімату України, визначення стратегічних пріоритетів розвитку національної економіки, ідентифікацію чинників, що заважають ефективній дії іноземних інвесторів та стримують приплив зовнішнього капіталу, а також формування привабливого інвестиційного іміджу нашої країни у світовому суспільстві.

Список використаних джерел:

1. Державна служба статистики України / Експрес-випуски / Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності у 2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Державна служба статистики України / Експрес-випуски / Стан зовнішньоекономічних відносин з країнами ЄС за 2011 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua>
3. Снігир О. Зовнішня політика Польщі та перспективи українсько-польського стратегічного партнерства // Стратегічні пріоритети. – 2011. - №1 (18). – С. 128-133.
4. Циран Я. Залучення прямих іноземних інвестицій: польський досвід // Науковий вісник Волинського національного університету імені Лесі Українки. – 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/natural/nvnu/ekonomika/2009_15/R1/Cyran.pdf